

Sportdiensten zetten hun schouders onder een sociaal vrijetijdsbeleid

Samen met andere diensten en organisaties kan de sportdienst werk maken van vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede. Sportdiensten springen mee op de kar en nemen een belangrijke rol op om mensen in armoede in hun gemeente of stad te laten participeren aan sport.

De sportdienst van de toekomst: samenwerken en netwerken

Op het ISB-congres in 2011 deed Filip De Rynck in zijn blik naar de toekomst een pleidooi voor een nieuwe rol van de sportdienst. Hij schetste tien trends voor de lokale sportdienst die aangestuurd worden door de ruimere rol en betekenis van sport, de meer geprofessionaliseerde lokale besturen, de veranderde burger en het actievere middenveld. Eén trend is dat sportdiensten meer worden uitgedaagd om in interactie met diverse maatschappelijke organisaties iets te doen rond sport. De traditionele functie van de sportdienst met zijn eigen beheer en aanbod zal moeten plaats maken voor een flexibele sportdienst die inspelt op behoeften, samenwerkt met diensten en

optreedt als regisseur. Filip De Rynck gaf een gouden raad aan sportdiensten: "Samenwerking moet meer gezien worden als een lust dan een last. Samenwerking kan er voor zorgen dat sportdiensten meer op de kaart komen, als het belang van sport gedeeld wordt met andere diensten en domeinen. Samenwerken is strategisch belangrijk en zal nog belangrijker worden."

Een sectoroverschrijdend netwerk in functie van een specifiek thema

Het 'lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede' is een kans voor sportdiensten om samen te werken met andere diensten, het OCMW en het maatschappelijk middenveld. Het is een uitdaging om in te spelen op een lokale context, een sociale sportbeleidsvisie te ontwikkelen en die een plaats te geven in een lokaal beleid. Sport als doel en middel tot brede activering, sociale integratie en zelfontplooiing van mensen in armoede. We hoeven sportdiensten niet meer te overtuigen van het belang van sport voor een persoon en een samenleving. Via een lokaal netwerk kunnen sportdiensten de sportparticipatie van mensen in armoede bevorderen door

- een laagdrempelig sportaanbod te stimuleren;
- mensen in armoede naar sport toe te leiden;
- sportaanbieders te sensibiliseren;
- gerichte initiatieven op te zetten in de leefwereld van mensen in armoede;
- in dialoog te gaan en samen te werken met armoedeorganisaties;
- intersectorale afstemming en kennisopbouw.

Naast een uitdaging biedt een lokaal netwerk ook een kader om gericht en integraal samen te werken in functie van een specifieke doelgroep, namelijk mensen in armoede. Bovendien bieden de Vlaamse middelen die verworven worden na goedkeuring van een ingediende afsprakennota heel wat mogelijkheden.

Lokale netwerken in een notendop

Een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voor mensen in armoede is een maatregel binnen het participatiedecreet (2008). Een lokaal netwerk is een samenwerkingsverband van drie verplichte partners: het OCMW, de vrijetijdsdiensten en een armoede-organisatie. De drie partners maken samen een afsprakennota vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede op. Na de goedkeuring van de afsprakennota ontvangt het netwerk Vlaamse middelen die ingezet moeten worden voor de participatie van mensen in armoede aan jeugd, sport en cultuur. Het betreft een cofinanciering. Het lokaal bestuur moet het dubbele van het trekkingsrecht inbrengen. Per gemeente is het trekkingsrecht vastgelegd op basis van twee parameters: het aantal rechthebbenden op maatschappelijke integratie en het aantal rechthebbenden op een verhoogde verzekeringstegemoetkoming. Meer info op www.demos.be/lokalenetwerken.

“De afsprakennota is een instrument dat maakt dat er stappen gezet worden op het terrein. Diensten denken na over wat kan of nog beter zou kunnen om mensen in armoede te betrekken en hun sportdeelname te bevorderen.

(sportdienst VGC)

“Sport is een van de grootste afnemers van de middelen in het participatiedecreet via de vrijetijdspas en -cheques. De toepassing van de vrijetijdspas is verplicht voor de sportvereniging als ze van sportsubsidies willen genieten.

(sportdienst Izegem)

“We hebben een samenwerking met diverse sportclubs die drempelverlagende activiteiten aanbieden binnen het buurtwerk. Zo leren mensen in armoede deze initiatieven kennen en zet een aantal bewoners inderdaad de stap om aan te sluiten bij een sportclub.

(sportdienst Dilsen-Stokkem)

De sportdienst doet mee!

De sportdiensten doen het helemaal niet slecht wat samenwerken betreft. Het Cijferboek 2011-2013 toont positieve ontwikkelingen aan betreffende dit thema. Sportdiensten werken samen met andere beleidsdomeinen zoals jeugd, cultuur, sociaal beleid en welzijn. Die samenwerkingen uitten zich ook in concrete initiatieven zoals bijvoorbeeld Buurtsport, een vrijetijdspas ... 78% van de sportdiensten nemen initiatief om niet-doelgroepspecifieke activiteiten toegankelijker te maken. De sportdiensten die gerichte activiteiten organiseren voor mensen in armoede is verdubbeld sinds 2007. Een vijfde van de sportdiensten zet nu in op twee sporen, zowel een inclusief aanbod als gerichte initiatieven op maat van mensen in armoede. Een evolutie die we toejuichen en blijven stimuleren!

Lokale netwerken vrijetijdsparticipatie anno 2012

In 2008 werden binnen het participatiedecreet de eerste afsprakennota's vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede opgemaakt. In 2009 startten 35 gemeenten en steden met een goedgekeurde nota. Vooral de steden sprongen als eerste op de kar en zetten een netwerk op van sectoroverschrijdende partners om de vrijetijdspartici-

patie van mensen in armoede te bevorderen. Een netwerk dat zijn plaats kon vinden in het lokaal sociaal beleid van een stad. Anno 2012 telt Vlaanderen 71 lokale netwerken. Dit wil zeggen dat 71 lokale besturen kiezen voor een sociaal vrijetijdsbeleid waar mensen in armoede de kans krijgen om te participeren. Hierbij is de samenwerking met een of meerdere aanwezige armoedepartners noodzakelijk maar vooral ook wenselijk.

In de afgelopen vier jaar tekenden zich enkele tendensen af:

- Regionale samenwerking zit in de lift. Dit biedt kleine gemeenten de kans om in te stappen in een verhaal gedragen door buurgemeenten, bijvoorbeeld in regio Aalst en Turnhout.
- Lokale netwerken spelen in op bestaande dynamieken. Huidige lokale samenwerkingsverbanden worden uitgebreid met nieuwe partners. De afsprakennota vertrekt vanuit bestaande beleidsplannen. Doelstellingen worden vooropgesteld op basis van projectervaringen.
- De afsprakennota biedt structuur. De eerste oefening bij het opmaken van een afsprakennota is een inventaris maken van bestaande initiatieven en uitgestippelde doelstellingen. De diverse partners aan tafel uit de sport-, jeugd-, cultuur, armoede-, integratie- en welzijnssector informeren elkaar en stemmen af. Deze oefening legt een goed fundament voor verdere samenwerking en gerichte initiatieven om de participatie van mensen in armoede te bevorderen.
- Vrijetijdsaanbieders in de kijker. Lokale netwerken gaan op lange termijn vrijetijdsaanbieders betrekken om hen enerzijds te sensibiliseren rond armoede en een laagdrempelig aanbod en anderzijds om hen inschakelen als adviesorgaan om een integraal sociaal vrijetijdsbeleid waar te maken. De betrokkenheid van vrijetijdsaanbieders is cruciaal om een breed draagvlak te creëren.

i Meer info?

Demos.be: dossiers praktijktafels, publicaties *Momenten sport 'zonder doel kan je niet scoren'* en *Momenten 'lokale netwerken'*.

Bestellen of info via tatjana@demos.be.

ISB-Kennisbank:

- *Iedereen mee! De inhoud van de vormingen sport en armoede te boek* (Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer 227)
- *Lokale netwerken vrijetijdsparticipatie: sportdiensten... belangrijke spelers op het veld!* (Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer 221)
- *Samen 'n koffie en dan actie! 9 praktijkverhalen over sport, bewegen en mensen in armoede* (2010)
- *Sporten en bewegen, iedereen doet mee! Samenwerken met lokale partners* (2009)

Meer info: piet.vandersypt@isbvzw.be.

“Door het netwerk gebeurt de informatiedoorstroom naar het OCMW veel vlotter

(sportdienst Waregem)

De prijs is lager en er wordt ook aan andere drempels gewerkt. Mensen worden 'bij de hand' genomen tot aan de sportclub.

(sportdienst Heist-op-den-berg)

- Het OCMW anders bekeken. Voor de meeste vrijetijdsdiensten was een samenwerking met een OCMW nieuw. OCMW's nemen nu een prominentere rol op rond vrijetijdsparticipatie. Vanuit hun rol als maatschappelijke dienstverlener gaan meer en meer OCMW's aandacht besteden aan participatie aan cultuur, sport en jeugdwerk van mensen in armoede. Het OCMW erkende de waarde van die participatie en zet hier actief op in. Hierdoor nemen OCMW's ook de trekkerrol van het lokaal netwerk op zich.

Participatie van mensen in armoede: meer dan centen alleen...

Mensen in armoede zijn niet alleen mensen met een kleine portemonnee, maar vaak ook mensen met een of andere beperkte bagage. Een beperkter sociaal netwerk, verschillende waarden en normen, ongeschreven regels, een laag zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen en het onbekende kunnen ervoor zorgen dat mensen in armoede niet participeren. De 71 lokale netwerken zetten allemaal sterk in op het financieel haalbaar maken van vrijetijdsparticipatie. De Vlaamse middelen moeten ook rechtstreeks ingezet worden voor de doelgroep. Steden hebben hun eigen vrijetijdspas ontwikkeld, of maken gebruik van sportcheques of -bonnen. De financiële drempel is niet de enige en daarom is het belangrijk om met armoedeorganisaties samen te werken, om naast het inclusieve aanbod ook doelgroepgerichte acties te ondernemen en om het aanbod ook kritisch in vraag te stellen. Is het sportaanbod echt voor iedereen toegankelijk? Gebeurt de communicatie op een begrijpbare manier?

(K)rap op sportkamp

In het kader van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding ontwikkelden de Vlaamse Sportfederatie vzw, Bloso, Demos vzw en het Vlaams Netwerk voor verenigingen waar armen het woord nemen in opdracht van minister Muyters een toolkit die sportfederaties stimuleert om initiatieven te nemen om de deelname van mensen in armoede aan sportkampen te verhogen. Het resultaat is een online gids om sportkampen haalbaar te houden voor iedereen! Deze online gids is snel en gemakkelijk te raadplegen en bevat concrete tips, weetjes en praktijken voor beginners en gevorderden. Eind 2012 wordt de website aangepast en wordt ze ook concreet bruikbaar voor sportdiensten en het organiseren van lokale sportkampen.

Surf naar www.krapopsportkamp.be.

Door mijn rol als trekker in het lokaal netwerk heb ik het gevoel dat sociale partners sneller de stap durven zetten naar de sportdienst.

(sportdienst Menen)

Engagement en gedrevenheid voor een levend netwerk

Samenwerken en netwerken is geen evidentie. Het vergt heel wat investering van alle partijen. Naast geregelde overlegmomenten is het belangrijk dat er ook samen actie ondernomen wordt. Een lokaal netwerk moet meer zijn dan een overlegmoment. Er moeten doelstellingen vooropgesteld worden die samen bereikt worden. Een netwerk heeft tijd nodig om de neuzen in dezelfde richting te zetten. Organisaties en diensten moeten elkaar goed leren kennen. De vertegenwoordiging van de doelgroep via een vereniging waar armen het woord nemen, een welzijnsschakel of andere sociale organisatie zorgt ervoor dat vrijetijdsdiensten echt werk kunnen maken van het wegwerken van drempels.

i Leestip: *De boer op met vrije tijd*

Vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede zit de laatste jaren in de lift. Wat vroeger een extraatje was, is nu voor vele organisaties en beleidsmakers een wezenlijk onderdeel van armoedebestrijding. Verschillende organisaties, zoals het Fonds Vrijetijdsparticipatie, proberen vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede te stimuleren. Maar uit onderzoek blijkt dat daarbij hoofdzakelijk armoedeorganisaties in stedelijke gebieden worden bereikt. Armoedeorganisaties in meer landelijke gebieden hebben te kampen met een aantal bijkomende hindernissen. Om daar een oplossing voor te zoeken, zette het Fonds Vrijetijdsparticipatie enkele proefprojecten op. Deze projecten leveren modelpraktijken, tips, voorbeelden en methodieken op, die nu gebundeld zijn in een boekje waarmee je als vrijwilliger aan de slag kunt in je eigen organisatie. Je kan het bestellen via info@fondsvrijetijdsparticipatie.be. Je kunt het ook integraal raadplegen via de ISB-Kennisbank.

Intervisie sportdiensten in een lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie

Zet jouw sportdienst mee de schouders onder een sociaal vrijetijdsbeleid? Heb je een afsprakennota vrijetijdsparticipatie ingediend, ben je reeds betrokken bij een 'lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede' of wil je die betrokkenheid verstevigen? Aarzel dan niet om in te tekenen op onze eenmalige intervisie over dit thema. Op vrijdag 28 september 2012 zorgen ISB en Demos voor een uitwisselingsmoment (halve dag) waar we elke aanwezige sportdienst verder willen helpen bij dit proces.

Welke rol neemt de sportdienst op? Wat zijn de resultaten voor de sportparticipatie van mensen in armoede? Wat loopt goed en wat loopt minder goed? Hoe krijgt lokale samenwerking vorm? De bedoeling van de intervisie is ervaringen delen, tips formuleren voor andere sportdiensten, samen nadenken over eventuele problemen of mogelijkheden voor de toekomst.

Plaats van dit gebeuren is het ISB-kantoor te Sint-Niklaas. Meer informatie kan je vinden op de www.isbvzw.be of bij piet.vandersypt@isbvzw.be. Tot dan!

Trefdag Sportparticipatie

Op donderdag 6 december 2012 organiseren ISB en de ISB-werkgroep sportparticipatie voor de derde keer de Trefdag Sportparticipatie. Een must als je meer te weten wil komen over onder andere een sociaal vrijetijdsbeleid. Plaats van afspraak: het fonkelnieuwe sport- en jeugdcentrum te Lokeren!

ISB deed in het voorjaar van 2012 een rondvraag bij de 71 sportdiensten die betrokken zijn bij zo'n lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie voor mensen in armoede. In totaal ontvingen we van 20 sportdiensten hun kijk op dit thema. Via deze weg nogmaals onze dank.

» **Tatjana Van Driessche**

stafmedewerker Lokale Netwerken - Sport, Demos

» **Piet Van der Sypt**

medewerker sportparticipatie ISB

» **Trefwoord(en):** sportparticipatie, vrije tijd, participatiedecreet, netwerken, personen in armoede